

اعتیاد به اینترنت و برخی همبسته‌های جمعیت‌شناختی آن در دانشجویان شهر تهران

رامین علوی‌نژاد^۱

شیرین کوشکی^{۲*}

آنی‌تا باغ‌داساریانس^۳

فاطمه گلشنی^۴

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی برخی همبسته‌های جمعیت‌شناختی اعتیاد به اینترنت انجام شد. جامعه پژوهش کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه‌های شهر تهران بودند که در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ مشغول به تحصیل بودند. نمونه این پژوهش شامل ۸۰۰ نفر از دانشجویان ۱۸ تا ۲۴ سال بود که به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی و پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸) انجام گرفت. از میان متغیرهای جمعیت‌شناختی مورد مطالعه رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، شیوه‌های والدگری و موضوع اینترنت مصرفی بین کاربران عادی و مشکل‌دار اینترنت تفاوت معنی‌داری نشان دادند ($p < 005$). کاربرانی که والدین خود را مستبد و یا بی‌اعتنا گزارش کردند به میزان قابل توجهی در گروه کاربران مشکل‌دار اینترنت بیشتر بودند ($p < 0.1$). به طور کل، اینطور به نظر می‌رسد که ارتباط اطلاعات جمعیت‌شناختی دانشجویان با اعتیاد به اینترنت می‌تواند تلویحات مهمی به همراه داشته باشد. برخی از این ویژگی‌های جمعیت‌شناختی می‌توانند به لحاظ پیش‌بینی و علت‌یابی رفتارهای ناهنجار از قبیل اعتیاد به اینترنت مورد توجه پژوهش‌های آتی قرار گیرند.

واژگان کلیدی: اعتیاد به اینترنت، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، شیوه‌های والدگری، شبکه‌های مجازی.

۱. دانشجو دکتری تخصصی روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.

۲*. دانشجویار روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی (نویسنده مسئول). shirin_kooshki@yahoo.com

۳. استادیار روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی. sarians72@gmail.com

۴. استادیار روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی. fa_golshan@yahoo.com

۱. مقدمه

گرچه اینترنت با هدف ایجاد امکاناتی برای تماس بیشتر افراد شکل گرفت اما با این حال شاهد مشکلاتی در نحوه و میزان استفاده از آن هستیم (سیرکوازانو،^۱ ۲۰۱۷). این موضوع وقتی بیش از پیش نگران کننده می‌شود که اینترنت بواسطه گوشی‌های تلفن همراه در هر شرایطی در دسترس قرار می‌گیرد. اینترنت مانند سایر رسانه‌های جمعی می‌تواند ابزاری سازگار باشد اما برخلاف سایر رسانه‌های جمعی، اینترنت اعتیاد آور است (یانگ، ۱۹۹۸a)، و در طول تاریخ سریع‌ترین رسانه در جذب مخاطب بوده‌است (نیرومند و ذهابی، ۱۳۹۴). با توجه به استفاده بی‌رویه از اینترنت که در این اواخر به علت پیدایش دستگاه‌های موبایل شایع‌تر شده و سایر جنبه‌های زندگی فرد را نیز تحت تاثیر قرار داده (کاز^۲ و همکاران، ۲۰۱۳)، تحقیقاتی که منجر به شکل‌گیری نظریه‌ای در این رابطه شود نادر می‌باشند و چند مطالعه موجود بیشتر با رویکردهای مفهومی و توصیفی به این موضوع پرداخته‌اند (وانگ، لی و هوا^۳، ۲۰۱۴). در انتهای قرن بیستم مشکل اعتیاد به اینترنت توسط پژوهش‌های کیمبرلی یانگ^۴ (۱۹۹۸a) مطرح می‌شود. یانگ (۱۹۹۸a) بر این عقیده است که اعتیاد به اینترنت بر اساس چهارمین نسخه از راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی (DSM^۵-IV) بیشترین شباهت را به قماربازی مرضی دارد و بر این اساس اعتیاد به اینترنت می‌تواند به عنوان یک اختلال کنترل‌تکانه که وابسته شیمیایی ندارد در نظر گرفته شود. تلاش دیگری نیز برای تعریف اعتیاد به اینترنت صورت گرفت، به طوری که آن را در طبقه رفتارهای وسواسی تعریف کردند (گیرفیز^۶، ۲۰۰۰) و شامل دو مقوله استفاده منفعلانه از صفحات وب و بازیهای آنلاین شد. آخرین نسخه از راهنمای آماری و تشخیصی یعنی DSM-5 اختلال بازی اینترنتی^۷ به عنوان وضعیت آسیب‌زای بالقوه یا به عبارتی، وضعیتی که نیاز به مطالعه بیشتر دارد معرفی شده است. علاوه بر این موارد، استفاده عادی و همچنین استفاده مشکل‌دار از اینترنت ممکن است تحت تاثیر بافت و زمینه اجتماعی فرد (دیویس^۸، ۲۰۰۱) و بالطبع برخی از متغیرهای جمعیت‌شناختی باشد.

اعتیاد به اینترنت مشکل انسان مدرن است و در یکی دو دهه اخیر شاهد پیدایش آن بوده ایم. اعتیاد به اینترنت ابعاد مختلفی از زندگی را تحت تاثیر خود قرار داده است که از آنجمله می‌توان صرف وقت برای بازی‌های آنلاین، خرید کردن های اینترنتی، سایت‌های قمار و شرط‌بندی، جستجوی روابط و غیره را نام برد. اما تردیدی نیست که استفاده مشکل‌دار از اینترنت می‌تواند منجر به مشکلاتی از قبیل عملکرد تحصیلی ضعیف و یا بالا بردن احتمال ابتلا افسردگی و اضطراب شود (جنارو^۹ و همکاران، ۲۰۰۷). نگاهی به شیوع اعتیاد به اینترنت تکان دهنده است. دامنه ۳ تا ۳۸٪ برای شیوع اعتیاد به اینترنت گزارش شده است (چاکرابرتی، باس و کومار^{۱۰}، ۲۰۱۰). در یک پژوهش اخیر شیوع اعتیاد به اینترنت در دانشجویان مورد مطالعه ۵٫۱٪ گزارش شده است (سامیتا و ازهر^{۱۱}، ۲۰۱۸). این میزان در مطالعه‌ای با نمونه دانش‌آموزی ۱۰۱۵۸ نفری ۱۰٫۴٪ گزارش شده است (وو^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۶). شیوع اعتیاد به اینترنت در دانشجویان یکی از

1 Siracusano

2 Kuss

3 Wang, Lee & Hua

4 Young

5 diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

6 Griffiths

7 internet gaming disorder

8 Davis

9 Jenaro

10 Chakraborty, Basu & Kumar

11 Smita & Azhar

12 Wu

دانشگاه‌های ایران ۹ درصد و استفاده مشکل دار از اینترنت ۱۴٫۵ درصد گزارش شده است، همچنین ارتباط معنی داری بین دو متغیر جمعیت‌شناختی جنس و تحصیلات با اعتیاد به اینترنت را نیز گزارش شده است (سادات احمدی و همکاران، ۱۳۹۱). اعتیاد به اینترنت با سبک استبدادی والدین مرتبط گزارش شده است (طباطبایی‌راد و بلوطبنگان، ۱۳۹۴). برخی پژوهش‌ها (محمد بیگی و همکاران، ۱۳۸۸) بین رشته تحصیلی و اعتیاد به اینترنت ارتباط معنی‌داری یافتند اما قابل ذکر است که نمونه مورد پژوهش تنها به یکی از دانشگاه‌های یک شهرستان محدود شده است. هرچند اینترنت در در این اواخر این استنباط را فراهم آورده که امکان اشتغال‌زایی به همراه دارد اما برخی پژوهش‌ها (از قبیل گنزالز^۱، ۲۰۰۶) تاثیر اینترنت بر اشتغال را منفی گزارش کردند. بیشترین شیوع اعتیاد به اینترنت در خاور میانه گزارش شده (چانگ و ایلاملی،^۲ ۲۰۱۴) و به موضوع نگران کننده‌ای درباره سلامت روان درآمده است (ادمیر^۳ و همکاران، ۲۰۱۷). بنابراین یکی از مسائل مهم پیش روی محققین حوزه روانشناسی به حساب می‌آید. این پژوهش با هدف بررسی برخی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی اعتیاد به اینترنت در دانشجویان شهر تهران و مقایسه این ویژگی‌ها در کاربران عادی و مشکل دار اینترنت انجام پذیرفت.

۲. روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی و مقطعی است. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان ۱۸ تا ۲۴ سال دانشگاه‌های وزارت علوم شهر تهران در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ شد که در زمان جمع‌آوری داده‌ها مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی بودند. در این مطالعه از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای استفاده شد. واحد خوشه‌ها شامل نوع دانشگاه (دولتی، آزاد، پیام نور، غیر انتفاعی، علمی کاربردی)، دانشکده و در نهایت کلاس شد. قبل از توزیع پرسشنامه در هر کلاس به دانشجویان اعلام می‌شد که در صورت استفاده فعال از اینترنت در پژوهش شرکت کنند. پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی و پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸a) بین نمونه ۸۰۰ نفری توزیع و جمع‌آوری شد و بعد از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های مخدوش و دارای مقادیر گمشده ۷۱۹ پرسشنامه وارد تحلیل آماری شد. معیارهای ورود به مطالعه نداشتن سابقه مشکل جسمی و روانشناختی و محدوده سنی ۱۸ تا ۲۴ سال بود. اصول اخلاقی در این پژوهش رعایت شد. اطلاعات آزمودنی‌ها کاملاً محرمانه ماند و شرکت در پژوهش اختیاری بود. شرکت‌کنندگان در صورت تمایل می‌توانستند ایمیل آدرسی را در انتهای پرسشنامه بنویسند و از نتایج مطالعه بهره‌مند شوند.

ابزار

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ. این پرسشنامه با توجه به نیاز به پرسشنامه‌ای مبتنی بر DSM و با قابلیت افتراق افراد دارای اعتیاد به اینترنت از کاربران سالم درست شده است. ۲۰ پرسش بوسیله طیف لیکرت ۱ تا ۵ پاسخ داده می‌شوند و نمرات حاصل از پرسشنامه بین ۲۰ تا ۱۰۰ قرار می‌گیرند. نمرات ۲۰ تا ۳۹ کاربران عادی اینترنت، نمرات ۴۰ تا ۶۹ کاربران دارای مشکلات متعدد و نمرات ۷۰ تا ۱۰۰ کاربران دارای مشکلات معنی‌دار را نشان می‌دهند (یانگ، ۱۹۹۸b). مطالعات اولیه بر روی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه پایایی^۴ درونی نیرومندی نشان داد (۱۹۹۸a). در پژوهش علوی و همکاران (۱۳۸۹) روایی محتوایی و همگرا قابل قبول گزارش شده و ضریب آلفای کرونباخ را برای کل آزمون ۸۸٪

1 Gonzulez

2 Cheng & Yee-lam Li

3 Akdemir

4 reliability

و برای عامل ها از ۶۲ تا ۸۱. گزارش شده است. ویژگیهای روانسنجی این پرسشنامه در سایر پژوهش های داخلی نیز مورد تأیید قرار گرفته است (خلیل بیگی و عزیزی، ۱۳۹۲). در این پژوهش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۸۳. و برای عامل ها از ۶۳ تا ۷۴. بدست آمد.

پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی. اطلاعات جمعیت شناختی شرکت کنندگان از قیل جنس، سن، شغل، مدت زمان استفاده از اینترنت، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، وضعیت اجتماعی اقتصادی و غیره جمع آوری شد. برخی پرسش ها به صورت بازپاسخ بود مثل "اینترنت مصرفی خود را صرف چه موضوعی می کنید؟" و برخی دیگر مثل این سؤال "والدین خود را چگونه می بینید؟ بودند و برای پاسخ دادن شرکت کننده یکی از چهار گزینه مقدر، مستبد، سهلگیر و بی اعتنا را انتخاب می کرد.

۳. یافته ها

فراوانی و درصد متغیرهای جمعیت شناختی را در جدول ۱ مشاهده می کنید. در این پژوهش ۲۷۷ نفر (۳۸،۵٪) در پرسشنامه اعتیاد به اینترنت نمره کمتر از ۴۰ بدست آوردند و ۴۴۲ نفر (۶۱،۵٪) نمره اعتیاد به اینترنت بیش از ۴۰ داشتند. همانطور که مشاهده می کنید در دو گروه از کاربران، نسبت دختران به پسران حدود ۳ برابر است که بازنمایی نسبت دانشجویان دختر به پسر در دانشگاه ها است. در کل نمونه مورد مطالعه، ۴۴ نفر (۶،۱٪) از دانشجویان متأهل بودند اما با این وجود به ترتیب ۹۴ نفر (۳۳،۹٪) و ۱۲۲ نفر (۲۷،۶٪) از کاربران عادی اینترنت و کاربران دارای مشکلات متعدد خود را با رابطه عاطفی گزارش کردند. با توجه به اینکه حداکثر سن شرکت کنندگان در پژوهش ۲۴ سال بود، ۱۴،۴٪ از کاربران عادی و ۱۹،۵٪ از کاربران مشکل دار گزارش کردند که بیش از ۱۰ سال است که از اینترنت استفاده می کنند. به لحاظ وضعیت اجتماعی- اقتصادی ۸۹،۲٪ از کاربران عادی اینترنت و ۹۱،۶٪ از کاربران دارای مشکل در طبقه متوسط قرار گرفتند، ۷۷،۸٪ از کاربران مشکل دار موضوع مصرف اینترنت را شبکه های مجازی گزارش کردند که این میزان در کاربران عادی ۳۵،۷٪ بود.

جدول ۱. فراوانی و درصد متغیرهای جمعیت شناختی پژوهش

جنسیت	کاربر عادی		کاربر مشکل دار		اقتصادی اجتماعی	کاربر عادی		کاربر مشکل دار	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد		تعداد	درصد	تعداد	درصد
مرد	۶۶	۲۳،۸	۱۲۵	۲۸،۳	پائین	۵	۱،۸	۹	۲
زن	۲۱۱	۷۶،۲	۳۱۷	۷۱،۷	متوسط	۲۴۷	۸۹،۲	۴۰۵	۹۱،۶
رشته					بالا	۲۵	۹،۰	۲۸	۶،۳
فتی	۶۳	۲۲،۷	۷۴	۱۶،۷	فرزند؟				
تجربی	۹۰	۳۲،۵	۱۳۶	۳۰،۸	اول	۱۰۶	۳۸،۳	۱۸۷	۴۲،۳
انسانی	۸۹	۳۲،۱	۱۳۸	۳۱،۲	دوم	۱۰۶	۳۸،۳	۱۵۸	۳۵،۷
هنر	۳۵	۱۲،۶	۹۴	۲۱،۳	سوم	۳۳	۱۱،۹	۶۷	۱۵،۲
تأهل					چهارم	۱۰	۳،۶	۱۴	۳،۲
مجرد	۲۵۰	۹۰،۳	۴۲۳	۹۵،۷	پنجم	۱۰	۳،۶	۶	۱،۴
متأهل	۲۵	۹،۰	۱۹	۴،۳	آخر (نامعلوم)	۱۲	۴،۳	۱۰	۲،۳

طلاق	۱	۰.۴	-	-	مدت زمان				
نامعلوم	۱	۰.۴	-	-	کمتر ۵ سال	۴۰	۱۴,۴	۵۸	۱۳,۱
شغل					۵ تا ۱۰ سال	۱۹۷	۷۱,۱	۲۹۸	۶۷,۴
محصل	۲۳۸	۸۵,۹	۳۸۷	۸۷,۶	بیش ۱۰ سال	۴۰	۱۴,۴	۸۶	۱۹,۵
کارمند	۱۵	۵,۴	۸	۱,۸	موضوع اینترنت				
آزاد	۲۴	۸,۷	۴۷	۱۰,۶	ش. مجازی	۱۸۲	۳۵,۷	۳۴۴	۷۷,۸
رابطه عاطفی					فیلم موسیقی	۲۶	۹,۴	۲۶	۵,۹
بلی	۹۴	۳۳,۹	۱۲۲	۲۷,۶	چت	۱۶	۵,۸	۳۱	۷,۰
خیر	۱۸۳	۶۶,۱	۳۲۰	۷۲,۴	تحقیق	۳۴	۱۲,۳	۱۶	۳,۶
والد					بازی	۱	۰,۴	۹	۲
مقتدر	۱۶۴	۵۹,۲	۱۸۷	۴۲,۳	سایر	۱۸	۶,۵	۱۶	۳,۶
مستبد	۲۷	۹,۷	۸۷	۱۹,۷					
سهلگیر	۵۹	۲۱,۳	۱۰۶	۲۴,۰					
بی اعتنا	۱۵	۵,۴	۵۰	۱۱,۳					
نامعلوم	۱۲	۴,۳	۱۲	۲,۷					

در ادامه بوسیله آزمون کای اسکوئر نوع وابستگی به اینترنت (کاربر عادی و کاربر با مشکلات متعدد) براساس متغیرهای جمعیت شناختی بررسی شد. بر اساس نتایج آزمون کای اسکوئر ($\chi^2 = 1.73, df = 1, sig. = .18$) ارتباط معنی داری بین جنسیت و نوع وابستگی به اینترنت مشاهده نشد.

آزمون کای اسکوئر ($\chi^2 = 10.49, df = 3, sig. = .015, cramer's\ v = .121$) ارتباط رشته تحصیلی (فنی مهندسی، تجربی، علوم انسانی و هنر) با نوع وابستگی به اینترنت را معنی دار نشان داد، ضریب کرامر نیز معنی دار بدست آمد. در مقایسه با سایر رشته ها میزان کاربر مشکل دار در رشته های هنر حدوداً ۲ برابر کاربر عادی اینترنت است. نوع وابستگی به اینترنت بر اساس وضعیت تأهل (متأهل، مجرد، طلاق) بوسیله آزمون کای اسکوئر بررسی شد و نتایج، ارتباط معنی داری را نشان دادند ($\chi^2 = 9.94, df = 3, sig. = .019, cramer's\ v = .118$). همچنین نتایج حاصل از آزمون کای اسکوئر نشان داد که ارتباط معنی داری بین وضعیت اشتغال (محصل، شغل آزاد و کارمند) و نوع وابستگی به اینترنت وجود دارد ($\chi^2 = 7.64, df = 2, sig. = .02, cramer's\ v = .103$).

نتایج حاصل از آزمون کای اسکوئر نشان داد که ارتباط معنی داری بین داشتن رابطه عاطفی و نوع وابستگی به اینترنت وجود ندارد ($\chi^2 = 3.25, df = 1, sig. = .07$) ضریب توافق^۱ برای این رابطه غیر معنی دار و نزدیک به ۱ بدست آمد (۰.۶۷). نتایج آزمون کای اسکوئر ارتباط معنی داری بین شیوه والدگری (مقتدر، مستبد، سهلگیر و بی اعتنا) والدین کاربران اینترنت و نوع وابستگی به اینترنت نشان داد ($\chi^2 = 28.9, df = 4, sig. = .000, cramer's\ v = .201$). همانطور که در جدول ۱ مشاهده می کنید شیوه والدگری مستبد در کاربران عادی اینترنت ۹,۷٪ گزارش شده و این در حالی است که در کاربران مشکل دار اینترنت این میزان به ۱۹,۷٪ یعنی حدود دو برابر افزایش پیدا کرده است. بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی شرکت کنندگان در این پژوهش و نوع وابستگی به اینترنت ارتباط معنی داری مشاهده نشد ($\chi^2 = 1.83, df =$

1 contingency coefficient

۰.۴ (sig. = 2). همچنین بین فرزند چندم بودن و نوع وابستگی به اینترنت نیز ارتباط معنی داری مشاهده نشد ($\chi^2 = 12$, df = 5, sig. = 0.862). مدت زمان استفاده از اینترنت ارتباط معنی داری با نوع وابستگی به اینترنت نشان نداد ($\chi^2 = 22$, df = 2, sig. = 3.01).

موضوع مصرفی اینترنت ارتباط معنی داری را با نوع وابستگی به اینترنت نشان داد که به لحاظ ضریب کرامر این ارتباط قوی‌تر از سایر ارتباط‌ها بود ($\chi^2 = 31.47$, df = 5, sig. = 0.000, cramers'v = 0.209). همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌کنید ۷۷٫۸٪ از کاربران مشکل دار اینترنت از شبکه‌های مجازی به عنوان موضوع اینترنت مصرف خود نام برده‌اند درحالی که این میزان در کاربران عادی اینترنت ۳۵٫۷٪ بدست آمد. علاوه بر این، کاربران عادی اینترنت بیش از ۳ برابر کاربران مشکل دار، اینترنت خود را صرف تحقیق (مطالعه یا کارعلمی) می‌کردند.

۴. بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی برخی ویژگی‌های جمعیت شناختی اعتیاد به اینترنت در دانشجویان شهر تهران و مقایسه این ویژگی‌ها در کاربران عادی و مشکل دار اینترنت بود. توافق گسترده‌ای مبنی بر اینکه اینترنت به عنوان یک ابزار می‌تواند بهزیستی را بهبود بخشد وجود دارد (ابوجاود، ۲۰۱۰). همچنین اینترنت با هدف ایجاد امکاناتی برای تماس بیشتر افراد شکل گرفت اما برخی پژوهش‌ها به لحاظ آسیب شناختی پدیده‌ای تقریباً نوظهور به نام اعتیاد به اینترنت را مطرح کردند (یانگ، ۱۹۹۸؛ گیرفیز، ۲۰۰۰) که نوعی رفتاری اعتیادی به حساب می‌آید (سahین، ۲۰۱۸). در این پژوهش برخی اطلاعات جمعیت شناختی از نظر توصیفی می‌توانند قابل توجه باشند. برای مثال، با توجه به اینکه تنها شش درصد از افراد مورد مطالعه متأهل بودند اما حدود یک سوم از کل شرکت کنندگان که از اینترنت استفاده داشتند خود را در یک رابطه عاطفی گزارش کردند. اینترنت بواسطه ابزارهای ارتباطی از قبیل پیام رسانی، برنامه‌های چت، تماس‌های صوتی و تصویری و برنامه‌هایی به اشتراک گذاری امکان شکل‌گیری روابط بین فردی را به شکلی متفاوت از دنیای واقعی فراهم آورده است. کاربران شبکه‌های مجازی در قالب شبکه‌ای از روابط فردی و گروهی امکان بیشتری برای برقراری ارتباط پیدا می‌کنند (محسنی، ۱۳۸۰). یکی از عواملی که می‌تواند منجر به جستجوی روابط عاطفی به این شکل باشد جو عاطفی نامناسب خانواده گزارش شده است (ایمانی و شیرالی نیا، ۱۳۹۴؛ تبرسائی، ۱۳۹۶). پژوهش‌های آتی می‌توانند تاثیر اعتیاد به اینترنت را بر اساس روابط عاطفی بیشتر مورد توجه قرار دهند.

در این پژوهش تفاوت معنی داری بین کاربری عادی اینترنت و کاربری مشکل دار اینترنت براساس رشته تحصیلی مشاهده شد. میزان دانشجویان رشته‌های فنی مهندسی در گروه کاربران عادی اینترنت بیشتر بود و برعکس دانشجویان رشته‌های هنر به میزان بیشتری (حدود دو برابر) در گروه کاربران مشکل دار اینترنت حضور داشتند. این نتایج همخوان با نتایج پژوهش دستجردی و صیادی (۱۳۹۰) بود با این تفاوت که پژوهش آنها مختص به دانشگاه علمی کاربردی بوده اما پژوهش حاضر سایر دانشگاه‌ها و دانشجویان آنها را نیز شامل شد. در پژوهش محمد بیگی و همکاران (۱۳۸۸)، بین رشته تحصیلی و وابستگی به اینترنت رابطه معنی داری مشاهده نشد. اما پژوهش آنها صرفاً بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک انجام شده و سایر رشته‌ها از قبیل هنر و انسانی را مورد مطالعه قرار نداده است. علاوه بر این پژوهش محمد

1 Aboujaoude

2 Sahin

بیگی و همکاران (۱۳۸۸) در سال تحصیلی ۱۳۸۸ انجام گرفته و ضمن مقایسه با یافته‌های این پژوهش که حدود ده سال بعد انجام شده می‌توان به تاثیر رو به شد وابستگی به اینترنت پی برد.

وضعیت تأهل یکی از متغیرهای جمعیت‌شناختی این پژوهش بود که ارتباط معنی داری با نوع وابستگی به اینترنت داشت. همانطور که نتایج مشاهده کردید درصد بیشتری از کاربران عادی اینترنت متأهل بودند و برعکس درصد بیشتری از کاربران مشکل دار اینترنت مجرد بودند. پژوهش‌های مختلفی ارتباط معنی دار اعتیاد به اینترنت و وضعیت تأهل را گزارش کردند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ میمندی، قاسم آباد و میرمنگره، ۱۳۹۵؛ ناصحی^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). به نظر می‌رسد که پژوهش‌های آتی می‌توانند با نگاه دقیق‌تر و ریزبینانه‌تری به ارتباط وضعیت تأهل با اعتیاد به اینترنت بپردازند و همچنین مداخلات روانشناختی اعتیاد به اینترنت نیز می‌توانند از وضعیت تأهل زوجین برای دستیابی علل اعتیاد استفاده کنند. به نوع وابستگی به اینترنت ارتباط معنی داری با وضعیت اشتغال داشت. دانشجویان کارمند در گروه کاربران عادی اینترنت فراوانی بیشتری را به خود اختصاص دادند اما دانشجویان با شغل آزاد در گروه کاربران مشکل دار فراوانی بیشتری داشتند. هرچند برخی مطالعات تاثیر اعتیاد به اینترنت بر اشتغال را مشکل ساز گزارش کرده‌اند (گنزالز، ۲۰۰۶) اما به نظر می‌رسد که اینترنت و یا شبکه‌های مجازی تاحدودی در وضعیت اشتغال دانشجویان تاثیر گزار بوده‌اند. چنانچه استفاده و بالطبع وابستگی بیش از حد معمول به اینترنت در نتیجه مسائل کاری و شغل فرد باشد تشخیص گذاری اعتیاد به اینترنت بهتر است که با احتیاط بیشتری صورت گیرد. چراکه فرد بواسطه مسائل شغلی از اینترنت استفاده می‌کند و در چنین شرایطی حتی اینترنت می‌تواند در کنار سایر تاثیرات منفی خود به عنوان یک ابزار سازگار مورد استفاده قرار گیرد.

سبک‌های والدگری (فرزندپروری) شامل مقتدر، مستبد، سهل گیر (بامریند، ۱۹۷۸) و بی‌اعتنا^۲ (برونته، مور و کارانو^۳، ۲۰۱۰) می‌باشند که در پژوهش حاضر شیوه‌های والدگری ارتباط معنی داری با نوع وابستگی به اینترنت نشان داد. کاربرانی که والدین خود را مستبد و یا بی‌اعتنا گزارش کردند به میزان قابل توجهی در گروه کاربران مشکل دار اینترنت بیشتر بودند. نتایج پژوهش طباطبایی‌راد و بلوطبنگان (۱۳۹۴) بواسطه گزارش همبستگی معنی دار اعتیاد به اینترنت با سبک استبدادی والدین، همخوان با نتایج پژوهش حاضر می‌باشد. این شوه‌های والدین برای تربیت فرزند خود زمانی تاثیر خود را بر جا گذاشته که فرد در سنین کودکی اولیه بوده است. بنابراین برای پیشگیری از مشکلات رفتاری از قیل اعتیاد به اینترنت مداخلاتی لازم هستند که در سنین پائین در اختیار خانواده‌ها قرار گیرند.

کاربران عادی اینترنت در دو موضوع مصرفی اینترنت با کاربران مشکل دار اینترنت تفاوت معنی داری نشان دادند. اول، کاربران عادی اینترنت مصرفی خود را بیشتر از گروه مشکل دار صرف تحقیق (مطالعه یا کارهای علمی) می‌کردند. دوم، کاربران مشکل دار اینترنت به میزان قابل توجهی اینترنت خود را صرف شبکه‌های مجازی می‌کردند. با توجه به نتایج بدست آمده شبکه‌های مجازی تاثیر انکار ناپذیری در وابستگی مشکل دار به اینترنت دارند. سایر پژوهش‌ها نیز ارتباط معنی داری بین اعتیاد به اینترنت و استفاده از شبکه‌های گزارش کرده‌اند (دستجردی و صیادی، ۱۳۹۰؛ صالحی عمران و همکاران، ۱۳۹۷). این پژوهش نشان داد که برخی متغیرهای جمعیت‌شناختی می‌توانند در استفاده مشکل دار اینترنت نقش داشته باشند. برخی از این متغیرهای جمعیت‌شناختی مثل شیوه‌های تربیتی فرزندان در سنین کودکی تاثیر خود را بر جای می‌گذارند و سایر متغیرهای جمعیت‌شناختی نیز ممکن است آثار غیر مستقیم این عوامل باشند. هرچند این

1 Nassehi

2 Uninvolved

3 Bronte, Moore & Carrano

پژوهش به رغم تعمیم نتایج محدود به دانشجویان کارشناسی شهر تهران می‌شود اما با توجه به نتایج بدست آمده شاهد این بودیم که برخی متغیرهای جمعیت شناختی در کاربری عادی و کاربری مشکل دار اینترنت تفاوت معنی داری داشتند. این متغیرهای جمعیت شناختی می‌توانند برای دست یابی به برنامه‌های آموزشی و نیز مداخلات روانشناختی مورد توجه قرار گیرند.

منابع

- احمدی، هدی؛ زاده محمدی، فاطمه؛ معصوم بیگی، مهدیه و سهرابی، فرامرز. (۱۳۹۱). بررسی میزان شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگیهای جمعیت شناختی در بین دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۲۵، ۱۹-۳۴.
- ایمانی، مهدی و شیرالی نیا، خدیجه. (۱۳۹۴). نقش کارکرد و فرایند خانواده در اعتیاد به اینترنت نوجوانان. فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده، ۲ (۱۸)، ۱۴۲-۱۶۳.
- تبرسائی، ربابه؛ باقرزاده، یوسف؛ بازگیر، بهزاد و تبرسائی، علی رضا. بررسی جو عاطفی خانواده با میزان اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان پسر شهر بوشهر. کنفرانس بین المللی فرهنگ آسیب شناسی روانی و تربیت، تهران.
- خلیل بیگی، کمال و عزیزی، حمید. (۱۳۹۲). ارزیابی ویژگیهای روانسنجی پرسشنامه اعتیاد به اینترنت IAT در کاربران کافینت های شهر سنج. اولین کنگره رفتارهای پرخطر دانشگاه خوارزمی. تهران.
- دستجردی، نگین و صیادی، صمیه. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین استفاده از شبکههای اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاههای پیام نور شهر اصفهان. تحقیقات علوم رفتاری، ۱۰ (۵)، ۳۳۲-۳۴۱.
- سادات احمدی، هدی؛ زاده محمدی، فاطمه؛ معصوم بیگی، مهدیه و سهرابی، فرامرز. (۱۳۹۱). بررسی شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگیهای جمعیت شناختی در بین دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۲۵ (۸)، ۱۹-۳۴.
- صالحی عمران، ابراهیم؛ عابدینی، میمنت؛ عزیزی، مصطفی و کشاورز، کوثر. (۱۳۹۷). رابطه بین اعتیاد به اینترنت و افسردگی در بین دانش آموزان دوره متوسطه دوم شهرستان کردکوی با تأکید بر نوع شبکه های مجازی. مجله آموزش و سلامت جامعه. ۵ (۱)، ۱۳-۱۸.
- طباطبایی‌راد، الهه سادات و بلوطینگان، افضل اکبری. (۱۳۹۴). پیش بینی اعتیاد به اینترنت و اضطراب اجتماعی بر اساس سبک های فرزند پروری در نوجوانان شهر سبزوار. مجله آموزش و سلامت جامعه، ۳ (۴)، ۵۲-۵۸.
- علوی، سلمان؛ اسلامی، مهدی؛ مراثی، محمدرضا؛ نجفی، مصطفی؛ جنتی فرد، فرشته و رضاپور، حسین. (۱۳۸۹). ویژگیهای روانسنجی اعتیاد به اینترنت یانگ. مجله علوم رفتاری، ۴ (۳)، ۱۸۳-۱۸۹.
- محسنی، منوچهر. (۱۳۸۰). جامعه شناسی جامعه اطلاعاتی. تهران، نشر دیدار.
- میمنندی، مسعود؛ وکیلی قایم آباد، سمیه و میرمنگره، اکرم. (۱۳۹۵). بررسی رابطه عوامل روانی- اجتماعی اعتیاد به اینترنت (مطالعه موردی: دانشجویان دختر دانشگاه یزد). زن در فرهنگ و هنر، ۸ (۴)، ۴۷۳-۴۹۲.
- نیرومند، لایلا و ذهابی، شایسته. (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر میزان حضور زنان در شبکه های اجتماعی مجازی مورد مطالعه: زنان ساکن شهر تهران. مطالعات رسانه ای. ۱۰ (۲۰)، ۵۳-۶۶.

- **Aboujaoude, E. (2010).** Problematic Internet use: an overview. *World Psychiatry*, 9(2), 85-90 .
- **Akdemir, m., Erengin, H., Sebhan Bozbay, D., & Aktekin, M. (2017).** Internet addiction prevalence in last-year medical students and related factors: Meltem Akdemir. *European Journal of Public Health*, 27(3). doi: 10.1093/eurpub/ckx186.050
- **Bamrind, D. (1987).** Parental disciplinary patterns and social competence in children. *youth and society*, 9(3), 239-276 .
- **Bronte, T. J., Moore, K. A., & Carrano, J. (2006).** The father-child relationship parenting styles and adolescent risk behaviors in intact families. *J Famil Issues*, 27(6), 850-881 .
- **Chakraborty, K., Basu, D., & Kumar, K. (2010).** Internet addiction: Consensus, controversies, and the way ahead. *East Asian Archives of Psychiatry*, 20(3), 123-132 .
- **Cheng, C., & Li, L. Y. (2014).** Internet addiction prevalence and quality of (real) life: a meta-analysis of 31 nations across seven world regions. *Cyberpsychol Behav Soc Netw.*, 17(12), 755-760 .
- **Cheng, C., & Yee-lam Li, A. (2014).** Internet Addiction Prevalence and Quality of (Real) Life: A Meta-Analysis of 31 Nations Across Seven World Regions. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(12). doi: 10.1089/cyber.2014.0317
- **Davis, R. D. (2001).** A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195 .
- **Gonzalez, N. A. (2006).** Internet Addiction Disorder and it's Relation to Impulse Control. (MA Dissertation), Texas University, USA .
- **Griffiths, M. (2000).** Does internet and computer "Addiction" exist? Some case study evidence. *CyberPsychology & Behavior*, 3(3), 211-218 .
- **Jenaro, C., Flores, N., Gómez_Vela, M., González_Gil, F., & Caballo, C. (2007).** Problematic internet and cell_phone use: Psychological, behavioral, and health correlates. *Addiction Research & Theory*, 15(3), 309-320 .
- **Kuss, D. J., Rooji, A. J. V., Shorter, G. W., Griffithe, M. D., & Mheen, D. V. D. (2013).** Internet addiction in adolescents: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(5), 1987-1996 .
- **Lysaker, P. H., George, S., & Chaudoin-Patzoldt, K. A. (2017).** Contrasting metacognitive, social cognitive and alexithymia profiles in adults with borderline personality disorder, schizophrenia and substance use disorder. *Psychiatry Research*, 257, 393-399 .
- **Matthews, T., Danese, A., Caspi, A., & Fisher, H. (2018).** Lonely young adults in modern Britain: findings from an epidemiological cohort study. *Psychological Medicine*. doi: 10.1017/S0033291718000788
- **Nassehi, A., Arbabisarjou, A., Jafari, M., ghasemi, M., & Najafi, K. (2016).** Surveying the relationship of Internet addiction with dependence on cell phone, depression, anxiety, and stress in collegians (Case study: Bam University of Medical Sciences). *International Journal of Advanced Biotechnology and Research*, 7(3), 2267-2274 .
- **Ranaeyi, S., Taghavi, M. R., & Goodarzi, M. A. (2016).** The Effect of Loneliness on Social Networking Sites Use and Its Related Behaviors. *Glob J Health Sci*, 8(8), 162-171 .
- **Sahin, C. (2018).** Social Media Addiction Scale - Student Form: The Reliability and Validity Study. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 17(1).
- **Siracusano, S. (2017).** Loneliness: a new psychopathological dimension? *JOURNAL OF PSYCHOPATHOLOGY*, 23, 1-3 .
- **Smita, G., & Azhar, F. A. (2018).** Prevalence and Characteristics of Internet Addiction among University Students in Mauritius. *SM Journal of Case Reports*, 4(1).
- **Wang, C., Lee, M. K. O., & Hua, Z. (2014).** A theory of social media dependence: Evidence from microblog users. *Decision Support Systems*, 69, 40-49. doi: 10.1016/j.dss.2014.11.002

- **Wu, X. S., Zhang, Z. H., Zhao, F., Wang, W. J., Li, L. Y., & al, e. (2016).** Prevalence of Internet addiction and its association with social support and other related factors among adolescents in China. *Journal of Adolescence*, 52, 103-111 .
- **Young, K. S. (1998).** Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244 .